

mgr Jakub Bartak

Katedra Teorii Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych
Uniwersytet Rzeszowski

Ograniczenie budżetowych transferów socjalnych a niwelowanie nierówności ekonomicznych

WPROWADZENIE

Kryzys zadłużeniowy stanowi jedno z najważniejszych wyzwań stojących przed Unią Europejską. Część państw unijnych znajduje się u progu bankructwa; rosnące koszty obsługi długu oraz spadek zaufania do emitowanych przez nie papierów dłużnych zmuszają je do ograniczenia zadłużenia publicznego. Inne państwa, których wypłacalność nie jest zagrożona, dostrzegają ujemny wpływ utrzymywania wysokich, strukturalnych deficytów na zrównoważony wzrost gospodarczy. Na podstawie opracowanego przez UE paktu fiskalnego można stwierdzić, że przyjętą przez Unię strategią wyjścia z kryzysu jest konsolidacja finansów publicznych, ograniczenie wydatków budżetowych, zmniejszenie deficytu i długu publicznego i odzyskanie wiarygodności państw UE na rynkach finansowych. Wiele uwagi poświęcono już badaniom na temat wpływu konsolidacji finansowej na wzrost gospodarczy, zasadności pobudzania gospodarki wydatkami budżetowymi finansowanymi długiem, czy metodach wyrowadzania gospodarki z recesji. Dyskusja ta mieści się w ramach szerokiego sporu między ekonomią neoklasyczną i keynesowską. W sporze tym zazwyczaj próbuje się odpowiedzieć na pytanie, jak zmieni się zagregowany dochód pod wpływem restrykcyjnej polityki fiskalnej, bez analizowania, czy i jak odmieni się redystrybucja owego dochodu. Uznając istotność kształtowania się dysproporcji dochodowych dla spójności społeczno-ekonomicznej w niniejszym artykule podjęto próbę zbadania zależności między ograniczaniem wydatków budżetowych a poziomem nierówności ekonomicznych.

Problemami badawczymi podejmowanymi w artykule są relacje między konsolidacją wydatków budżetowych na cele socjalne i poziomem nierówności ekonomicznych. Celem artykułu jest empiryczna weryfikacja hipotezy zakładającej, iż redukcja wydatków na cele socjalne wpływa na zwiększenie poziomu nierówności dochodowych. Przedstawione zostaną także przykłady działań, które jednocześnie niwelują nierówności oraz sprzyjają redukcji zadłużenia państwa.

WPLYW OGRANICZENIA WYDATKÓW NA CELE SOCJALNE NA POZIOM NIERÓWNOŚCI

Nierówności ekonomiczne są wynikiem wielu procesów, ich poziom zależy od uwarunkowań globalizacyjnych, kulturowych, od struktury gospodarki i poziomu rozwoju ekonomicznego. Niewątpliwie, obok wyżej wymienionych, elementem wpływającym na poziom nierówności jest także polityka redystrybucyjna państwa, której głównym elementem są wydatki budżetowe na cele socjalne. Intuicyjne wskazanie zależności między tymi wydatkami a poziomem nierówności wydaje się łatwe – wraz ze wzrostem wydatków, których celem jest przecież redystrybucja dochodu, powinien następować spadek poziomu nierówności.

Jedne z nielicznych badań podjętych w podobnym zakresie analizy pokazują, że nierówności są pozytywnie skorelowane z konsolidacją fiskalną występującą po okresach wzrostu zadłużenia. Empiryczne badania przeprowadzone wśród 17 wybranych państw OECD przez Ricardo M. Sousa oraz Luca Agnello stwierdzają jednoznacznie, że ograniczanie zadłużenia prowadzi do bardziej nierównej dystrybucji, i co więcej, jeżeli konsolidacja fiskalna ma miejsce po kryzysie finansowym, luka dochodowa rośnie szybciej niż w innych przypadkach [Agnello, Sousa, 2011]. Inne badania – przeprowadzone przez G. Bertolę, a także przez F. Bouveta – sugerują, że istnieje niewielka, lecz pozytywna zależność między wzrostem nierówności a wprowadzeniem unii walutowej i kryteriów konwergencji mających ograniczać zadłużenie państw strefy euro [Agnello, Sousa, 2011, s. 5].

Można jednak przypuszczać, że zależność ta, w niektórych przypadkach może przybierać odwrotną wartość. Jeżeli wydatki na cele socjalne nie mają charakteru redystrybucyjnego, a więc skierowane są do całego społeczeństwa bądź tylko do osób zamożnych to dysproporcje dochodowe powinny rosnąć. Kolejnym czynnikiem, który może wpłynąć na zwiększanie poziomu nierówności poprzez mechanizm transferów socjalnych jest konieczność finansowania wydatków budżetowych podatkami. Duże podatki oznaczają rosnące koszty pracy, a tym samym prowadzić mogą do zmniejszenia zatrudnienia. Spadek zatrudnienia odbić się może przede wszystkim na osobach nieposiadających wysokich kwalifikacji zawodowych. Ponadto, jeżeli wydatki skierowane są na zwalczanie nierówności o charakterze aktywizującym, to w długim czasie, u osób otrzymujących pomoc doprowadzać mogą one do wywołania postaw roszczeniowych, do braku podejmowania inicjatyw, braku motywacji do pracy i edukacji. W efekcie, część społeczeństwa „uzależnia” się od otrzymywanej pomocy, a wydatki państwa niesprzyjają wzrostowi kapitału ludzkiego osób ubogich.

W tym miejscu warto przybliżyć zastosowany tu podział nierówności na te o charakterze aktywizującym i frustrującym. Jest to podział zaproponowany przez M.G. Woźniaka [Woźniak, Jabłoński, 2008] podział, który odwołuje się do funkcji nierówności, z których część odpowiada za motywację do działania, podejmowania inicjatyw, inwestowania w kompetencje i wiedzę. Takie nierów-

ności, będące aktywizującymi, sprzyjają wzrostowi gospodarczemu. Inne z kolei, o charakterze frustrującym, wywołują poczucie bezradności i postawy roszczeniowe, powodując ograniczenie rozwoju zarówno jednostek, jak i całej gospodarki. Rozgraniczenie takie w kontekście analizy zależności między wydatkami na cele socjalne a nierównościami jest o tyle istotne, że może wyjaśniać błędy polityki redystrybucyjnej powodującej dodatnią zależność między zwiększaniem wydatków na cele socjalne a rosnącymi nierównościami.

WYNIKI BADAŃ EMPIRYCZNYCH

Zakres czasowy badania obejmuje lata 1995–2010, a dane liczbowe pochodzą z bazy danych Eurostatu. Analiza przeprowadzona została zarówno dla wszystkich krajów Unii Europejskiej (UE-27), jak i dla odpowiednio pogrupowanych państw:

- dla krajów, których akcesja do UE nastąpiła po 1 maja 2004 roku (UE-12);
- dla grupy PIIGS – Portugalii, Irlandii, Włoch, Hiszpanii i Grecji, a więc dla krajów, które w ostatnich latach doświadczały największych problemów z rosnącym zadłużeniem publicznym (PIIGS);
- dla państw „starej Unii” bez uwzględnienia krajów z grupy PIIGS (UE-10).

Pierwszym etapem analizy danych liczbowych było zbadanie kierunku i siły zależności między nierównościami a poziomem wydatków na transfery socjalne.

W tym celu wykorzystano współczynnik korelacji Pearsona. Istotność statystyczną otrzymanych wyników stwierdzono za pomocą wartości p odzwierciedlającej poziom istotności statystyki t-Studenta. Za istotnie statystycznie wyniki uznano te, które cechowały się wartością $p < 0,05$.

Tabela 1. Współczynnik korelacji między wskaźnikami nierówności a wydatkami na transfery socjalne w UE w latach 1995–2010

Zmienna y		Korelacje zmiennej y oraz wydatków budżetowych na cele socjalne
Nierówności dochodowe mierzone stosunkiem dochodów 10% najbogatszych do dochodów 10% najbiedniejszych	Dla UE-27	-0,4534
		N=289
		p=0,000
	Dla PIIGS	0,2575
		N=77
		p=0,024
	Dla UE-10	-0,3016
		N=132
		p=0,000
	Dla UE-12	-0,6227
		N=79
		p=0,000

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Eurostatu [ec.europa.eu/eurostat].

Analizując przedstawione w tabeli 1 współczynniki korelacji można dojść do interesujących wniosków. W grupie krajów UE-27, UE-10 i UE-12, zgodnie z przewidywaniami istnieje silna bądź przeciętna negatywna korelacja między nierównościami mierzonymi wskaźnikiem decylowym a wydatkami na cele socjalne. Wzrostowi wydatków towarzyszy zatem spadek nierówności dochodowych. Tymczasem w grupie państw najbardziej zadłużonych (PIIGS) współczynnik ten przybiera wartość dodatnią, z czego można wnioskować, że w Portugalii, Irlandii, Włoszech, Grecji i w Hiszpanii wraz ze wzrostem socjalnych wydatków budżetowych zwiększały się nierówności ekonomiczne.

W kolejnej części analizy dokonano oszacowania funkcji regresji wielorakiej. Za zmienną objaśnianą przyjęto stosunek dochodów decyla ludności o najwyższych wynagrodzeniach do decyla o dochodach najniższych, jako zmienne objaśniające – wydatki na cele socjalne, saldo finansów publicznych oraz koszty obsługi długu

Tabela 2. Oszacowania regresji wielorakiej poziomu nierówności ekonomicznych

Parametr funkcji regresji		Wydatki na obsługę długu publicznego – a_1	Wydatki na transfery socjalne – a_2	Saldo bilansu finansów publicznych – a_3
UE-27	Współczynnik regresji	0,17955	-0,50897	-0,31917
	Wartość p	0.00772	0.000	0.00000
PIIGS	Współczynnik regresji	0,230450	0,023764	-0,304853
	Wartość p	0,048944	0,859006	0,021802
UE-12	Współczynnik regresji	-0,131482	-0,707566	-0,226388
	Wartość p	0,174018	0,000000	0,034852
UE-10	Współczynnik regresji	-0,005855	-0,495761	-0,512391
	Wartość p	0,941493	0,000000	0,000000

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Eurostatu [ec.europa.eu/eurostat].

Podobnie jak w przypadku analizy korelacji, odmienne wyniki zaobserwowano w grupie państw PIIGS. O ile wyniki oszacowań funkcji regresji wskazują, że wydatki na transfery socjalne we wszystkich pozostałych grupach znacząco wpływają na obniżenie nierówności dochodowych, to w grupie PIIGS takiej zależności nie udało się wykazać.

W przeciwieństwie do innych państw, kraje PIIGS zwiększając wydatki na transfery socjalne nie osiągają efektów w postaci zmniejszenia nierówności ekonomicznych. Świadczyć to może o tym, że wydatki są tam rozdysponowywane nieefektywnie, że świadczenia socjalne nie trafiają do najuboższych, lecz

do tych, którzy znając skomplikowane przepisy potrafią z nich skorzystać. Wnioskować można także, że duże wydatki socjalne, które przybierają postać zniechęcającą do pracy, edukacji, samorozwoju, czy podejmowania inicjatyw powodować mogą zwiększenie nierówności ekonomicznych.

Analizując powyższe dane przewidywać można, że redukcja zadłużenia w państwach Unii Europejskiej prowadzić będzie do następujących efektów:

- zmniejszenia poziomu nierówności w krajach PIIGS, w których dysproporcje dochodowe zwiększają się wraz z rosnącym zadłużeniem (a wydatki na transfery socjalne są na tyle nieefektywne, że nie wpływają na zmniejszanie nierówności) oraz poprzez efekt redystrybucyjny kosztów obsługi długu;
- zwiększenia nierówności w nowych państwach członkowskich Unii (UE-12), w których poziom nierówności silnie uzależniony jest od poziomu wydatków na transfery socjalne;

Omawiane prognozy zakładają, że na tym samym poziomie utrzymany zostanie poziom redystrybucji poszczególnych transferów socjalnych. Istotnym wnioskiem wynikającym z powyższych rozważań jest fakt, iż nierówności nie zawsze skorelowane są negatywnie z wydatkami na cele socjalne. Jeżeli ograniczanie wydatków odbywać się będzie poprzez ich racjonalizację czy zwiększenie ich skuteczności to wpływ cięć budżetowych na zwiększanie poziomu dysproporcji dochodowych może być społecznie oczekiwany. Przykłady takich – racjonalizujących – działań przedstawione zostaną w poniższej części pracy.

METODY PRZECIWDZIAŁANIA NIERÓWNOŚCIOM EKONOMICZNYM A OGRANICZENIE WYDATKÓW BUDŻETOWYCH

Działania państwa w celu zmniejszania nierówności mogą mieć wielorakie usprawiedliwienie, część z nich wynikać może z przyjętych zasad – solidarności, akceptowania godności osoby, sprawiedliwości czy równości. Część może mieć również uzasadnienie ekonomiczne. Jak sugerowano w poprzedniej części artykułu, dysproporcje frustrujące poprzez różne kanały ograniczają optymalny wzrost gospodarczy i narażają budżet państwa na większe wydatki. Zmniejszenie tych nierówności przyniosłoby zatem szybszy rozwój, choć należy pamiętać, że walka z nierównościami również jest kosztowna i może mieć negatywne implikacje dla stanu finansów publicznych. Negatywne konsekwencje dla długotrwałej równowagi finansowej niosą za sobą przede wszystkim te wydatki, które zwalczają nierówności aktywizujące (oczywiste jest, że aby wspomóc bezrobotnych zasiłkiem należy nałożyc na pracujących podatek, który poprzez zwiększenie klina podatkowego zmniejszy produktywność pracy bądź poziom zatrudnienia), podczas gdy wydatki przeznaczone na zmniejszanie nierówności frustrujących mogą być traktowane jako inwestycje, które w długim czasie przyniosą korzyści dla stanu finansów publicznych [Zweimüller, 2000].

W niniejszym podrozdziale przedstawione zostaną przykłady możliwości zmniejszania nierówności, które jednocześnie nie powodują zwiększania się wydatków budżetu państwa. Będą to takie rozwiązania, które spełniają jeden z następujących warunków:

- nie wymagają wprowadzenia dodatkowych wydatków budżetowych, a jednocześnie mogą stymulować wzrost gospodarczy i w długim czasie doprowadzać do poprawy stanu finansów publicznych;
- umożliwiają redukcję wydatków budżetu państwa w krótkim czasie.

Pierwszym przykładem takiego działania jest redukcja luki między ochroną pracowników zatrudnionych na umowę o pracę a pracowników tymczasowych [OECD, 2012]. Prawa pracownicze i ochrona zatrudnienia różnią się w zależności od zawieranej umowy – bądź umowy o pracę, bądź umowy tymczasowej, umowy o dzieło lub zlecenie. Problem umów o pracę tymczasową jest złożony. Z jednej strony zmniejszają one bezrobocie poprzez obniżenie kosztów zatrudnienia, ułatwiają wejście na rynek pracy osobom bez doświadczenia i umożliwiają zdobywanie umiejętności praktycznych poprzez pracę („learning by doing”). Są one niezwykle atrakcyjne dla pracodawcy, czemu trudno się dziwić – po pierwsze ograniczają jego koszty, po drugie sprawiają, że nowego pracownika łatwo jest zwolnić. Niskie koszty zwolnienia sprawiają, że przedsiębiorstwa nie boją się zatrudniać nowych pracowników w okresie boomu gospodarczego, gdyż w czasie recesji będą one mogły łatwo ograniczyć zatrudnienie. Przedsiębiorcy traktują również umowy o pracę tymczasową jako możliwość sprawdzenia pracownika pod kątem jego umiejętności czy pracowitości. Wszystkie te czynniki niewątpliwie zwiększają zatrudnienie w gospodarce i umożliwiają zdobycie doświadczenia pracownikom dopiero wchodzącym na rynek pracy. Jednak z drugiej strony wskazać można efekty negatywne tak niskiej ochrony pracowników zatrudnionych na podstawie umów o dzieło czy umów zlecenia. Istnienie dużej różnicy między tzw. umowami śmieciowymi a umową o pracę stwarza zagrożenie, że część osób (przede wszystkim osoby niewykształcone) będzie przez długi czas swojej aktywności na rynku pracy pozostawała zatrudniona tymczasowo. Wiąże się to z ograniczonymi możliwościami ich rozwoju (a tym samym ograniczeniem inwestycji w kapitał ludzki) czy zamknięciem ścieżek rozwoju ich karier, co w dłuższej perspektywie czasowej może oznaczać zahamowanie wzrostu gospodarczego i wzrost nierówności.

Problem negatywnych efektów umów o pracę tymczasową nie tyle wynika z samej istoty tych umów, ile z różnicy między kosztami, jakie pracodawca ponosi na pracownika tymczasowego, a pracownika zatrudnionego na stałe. Pracownicy tymczasowi mają ograniczony dostęp do świadczeń społecznych oraz uzyskują mniejsze wynagrodzenie. Mimo uzyskania doświadczenia i przepracowania określonego czasu nie są proponowane im umowy o pracę, podważany tym samym jest argument o usprawiedliwieniu umów „śmieciowych” niskim doświadczeniem nowo zatrudnianego pracownika. W przypadku gdy praca nie jest skomplikowana i wykonywana może być bez trudnych do zdobycia

umiejętności czy wiedzy, przedsiębiorcy nie mają żadnych korzyści ze zmiany sposobu zatrudnienia. Sytuacja taka nie ma miejsca w zawodach dobrze płatnych, wymagających doświadczenia i wykształcenia. Wtedy pracodawcy zależy na zatrzymaniu doświadczonego i przeszkolonego pracownika, oferuje mu więc umowę o pracę [OECD, 2012, s. 197].

Rozwiązaniem problemu negatywnych efektów istnienia luki między ochroną kontraktów tymczasowych, a umów o pracę stałą może być z jednej strony zmniejszenie tej ochrony w przypadku umowy o pracę, a z drugiej zwiększenie w przypadku umów o zlecenie i o dzieło. Będzie miało to pozytywny wpływ na możliwości rozwojowe pracowników permanentnie zatrudnianych jako pracownicy tymczasowi. Przyczyni się to do rozwoju kapitału ludzkiego, w długim czasie do wzrostu gospodarczego oraz do wyrównania dysproporcji ekonomicznych [OECD, 2012, s.197].

Drugim proponowanym działaniem jest rewizja wydatków podatkowych na różnego rodzaju ulgi. Podatki i transfery pozostają najczęściej używanym narzędziem redystrybucji dochodów. Według badań OECD nierówności mierzone współczynnikiem Giniego przez opodatkowanie i transfery zmniejszają się przeciętnie o 25%, wskaźnik ubóstwa spada natomiast o 55% [Joumard, Pisu, Bloch, 2012, s. 5]. Transfery i podatki mają różne implikacje dla wzrostu gospodarczego, poziomu długu publicznego i nierówności, w zależności od przyjętej strategii redystrybucyjnej. Większość z nich ma negatywny wpływ na wzrost i zadłużenie, ponieważ utrwalac mogą się postawy roszczeniowe, wydatki przeznaczane są na bieżącą konsumpcję, poprzez opodatkowanie rosną koszty pracy, maleje produktywność oraz rośnie bezrobocie. W dużej mierze transfery usprawiedliwiane są kwestiami aksjologicznymi, czasami również powodowane są populistycznymi ruchami partii politycznych. Możliwe są jednak takie zmiany strategii redystrybucyjnej (a więc takiej, która łączy w sobie transfery oraz politykę podatkową), które mogą stymulować wzrost (przez co – pośrednio – poprawiać stan finansów publicznych) bądź ograniczać wydatki państwa oraz jednocześnie wpływać na zmniejszanie nierówności [OECD, 2012].

Przykładem takiej zmiany polityki podatkowej może być ujednoczenie stawek podatkowych od dochodów kapitałowych. W zależności od przyjętych rozwiązań w konkretnym kraju zniekształcenie stawek podatkowych dotyczyć może preferencyjnego traktowania posiadaczy opcji kupna i sprzedaży, zysków kapitałowych z tytułu środków przeznaczonych na emeryturę czy zysków kapitałowych z tytułu sprzedaży pierwszej lub drugiej rezydencji. Ulgi podatkowe na specyficzne instrumenty oszczędnościowe powodują najczęściej zmiany w alokacji środków, bez zwiększenia poziomu zagregowanych oszczędności, nie sprzyjają one zatem wzrostowi inwestycji. Usunięcie tych preferencji umożliwiłoby zmniejszenie opodatkowania pracy bądź zwiększenie dochodów budżetu państwa bez jednoczesnego negatywnego wpływu na poziom inwestycji czy konkurencyjności rynków finansowych [Joumard, Pisu, Bloch, 2012, s. 35].

Preferencyjne traktowanie niektórych zysków kapitałowych jest korzystne przede wszystkim dla osób bogatych. Według raportu OECD, w Stanach Zjednoczonych (które według raportu są jedynym krajem podającym informacje o wpływie wydatków podatkowych na konkretne grupy społeczne) oszczędności będące skutkiem preferencyjnego systemu podatkowego zysków kapitałowych w 90% trafiają do osób znajdujących się wśród 25% najlepiej zarabiających, a prawie połowa trafia do najbogatszych osób stanowiących zaledwie 0,1% populacji USA. Zmiana regulacji i likwidacja przywilejów podatkowych osłabiłaby więc nierówności [OECD, 2012].

Innym przykładem polityki podatkowej sprzyjającej ograniczaniu zadłużenia oraz zmniejszaniu nierówności jest redukcja ulg podatkowych dla posiadaczy kredytów hipotecznych (przeznaczonych na zakup pierwszej nieruchomości, nie dotyczy ona zakupu kolejnych). Ulga taka miała za zadanie umożliwić osobom o przeciętnych dochodach zakup mieszkania. Badania pokazują jednak, że w większości z tych ulg korzystają osoby bogate, tym samym wydatki podatkowe nie trafiają do grupy docelowej, a więc do osób, które są „na granicy” możliwości kupna mieszkania i preferencje podatkowe miałyby pomóc im tę granicę pokonać. W USA 70% oszczędności wynikających z możliwości odpiśnięcia od bazy opodatkowania wydatków związanych ze spłatą kredytu hipotecznego trafia do pierwszej ćwiartki osób z najwyższymi dochodami. Osoby zarabiające powyżej 250 000 \$ przeciętnie oszczędzają na tej uldze 5459 \$, a więc około 10 razy więcej niż osoby z dochodami średnimi. Efekt ten spowodowany jest skłonnością osób zamożnych do kupna nieruchomości droższych i większych, a także tym, że osoby płacące podatki dochodowe po wyższej stawce odpisując od podstawy opodatkowania tę samą kwotę, zyskują więcej. Zmiana przepisów podatkowych dotyczących inwestycji mieszkaniowych mogłaby stymulować wzrost gospodarczy poprzez przeniesienie części inwestycji z rynku mieszkaniowego do bardziej produktywnych sektorów. Oszczędzone środki, które do tej pory są nieefektywnie rozdysponowywane do osób zamożnych, mogłyby przyczynić się do obniżki stopy podatkowej, bądź przeznaczone byłyby na programy mieszkaniowe o większej skuteczności [Joumard, Pisu, Bloch, 2012, s. 29]. Tym samym spełniony byłby warunek stymulowania wzrostu przy jednoczesnym niwelowaniu nierówności ekonomicznych.

PODSUMOWANIE

Umiejętność rozwiązania kryzysu zadłużeniowego państw Unii Europejskiej decydować będzie nie tylko o możliwości powrotu na ścieżkę wzrostu gospodarczego, ale także o stabilności społecznej i politycznej w Europie. To w jaki sposób rozłożone zostaną koszty kryzysu gospodarczego i zadłużeniowego będzie miało wpływ na spójność społeczno-ekonomiczną, na poziom

nierówności społecznych zarówno w poszczególnych państwach, jak i nierówności pomiędzy regionami UE. Przed Unią stoi wyzwanie ustalenia konsensusu między koniecznością redukcji zadłużenia a dbaniem o spójność społeczną. Wydaje się, że znalezienie takiej metody konsolidacji finansów publicznych, która nie wpływa na wzrost nierówności, będzie uzależnione od racjonalizacji wydatków publicznych i rezygnowania tylko z tych, które nastawione są na walkę z nierównościami aktywizującymi, powodując wywoływanie postaw roszczeniowych i dezaktywizację. Ograniczanie wydatków budżetowych nie powinno natomiast odbywać się kosztem inwestycji w kapitał ludzki, w zwiększanie przestrzeni wolności osoby ludzkiej. Zgodnie z koncepcją sprawiedliwości A. Sena tylko państwo, którego obywatele cieszą się wolnością do osiągnięcia, będzie w stanie się rozwijać i być konkurencyjne w skali światowej [Sen, 2002].

LITERATURA

- Agnello L., Sousa R., 2011, *Fiscal Consolidation and Income Inequality*, NIPE Working Paper 34, dostępny pod adresem: http://www3.eeg.uminho.pt/economia/nipe/docs/2011/NIPE_WP_34_2011.pdf
- Bartak J., 2012, *Nierówności ekonomiczne w czasach kryzysach zadłużenia*, praca magisterska niepublikowana, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.
- Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
- Journard I., Pisu M. and Bloch D., *Less Income Inequality and More Growth – Are They Compatible?: Part 3. Income Redistribution via Taxes and Transfers Across OECD Countries*, OECD Economics Department Working Papers, nr 926, OECD Publishing 2012, <http://dx.doi.org/10.1787/5k9h296b1zjf-en>OECD
- Reducing income inequality while boosting economic growth: Can it be done? [w:] Going for Growth, Policy Reforms 2012*, OECD Publishing 2012, dostępne pod <http://www.oecd.org/dataoecd/44/26/49421421.pdf>
- Sen A., 2002, *Rozwój i wolność*, Wydawnictwo „Zyski i S-ka”, Poznań.
- Woźniak M.G., Jabłoński Ł., 2008, *Nierówności społeczne i akumulacja kapitału ludzkiego a wzrost gospodarczy: próba empirycznej weryfikacji współzależności na przykładzie Polski*, Zeszyty Naukowe, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie nr 786.
- Zweimüller J., 2000, *Inequality, Redistribution, and Economic Growth*, Institute for Empirical Research in Economics, Working Paper nr 31.

Streszczenie

W artykule podjęto tematykę wpływu konsolidacji finansowej budżetu państwa na poziom nierówności ekonomicznych. Przedstawiono badania empiryczne sugerujące, że zmiana wydatków publicznych na cele socjalne nie zawsze posiada takie same implikacje dla dysproporcji dochodowych oraz, że poziom nierówności zależy od stopnia redystrybucji i skuteczności tych wydatków, od tego, czy skierowane są one na zwalczanie nierówności frustrujących czy aktywizujących. Zaprezentowane zostały także przykłady działań zaproponowanych w raporcie OECD, które zmniejszając dysproporcje ekonomiczne mają także pozytywny wpływ na kondycję finansów publicznych.

Cutting Social Transfers and Reducing Economic Inequalities

Summary

The paper describes relationships between fiscal tightening and economic inequalities. It comprises empirical evidences suggesting that the effect of cutting social transfers on inequalities may vary between EU countries and that efficiency of social spending is conditioned to fighting frustrating inequalities, not activating ones. The article presents also examples of government activities that may reduce inequalities and public debt at the same time.